GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ L.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 58. Sâmbătă, 14 (26) Martie. 1887.

Braşovŭ, 13 Martie 1887.

Festivităţile din Berlinŭ s'au terminatŭ şi cu ele a încetatŭ şi mica pausă, în care s'au făcutŭ contemplaţiunile cele mai pacînice asupra progreselorŭ estraordinare ale germanismului în deceniile din urmă şi asupra admirabilelorŭ succese, ce au încoronatŭ până aḍĭ domnirea bĕtrânului împĕratŭ Wilhelm.

Ca încheiere a grandiósei serbărĭ, publică Monitorulŭ imperiului german o mulţămire a împĕratului Wilhelm pentru adênca simpatiă, ce i-a dovedit'o poporulŭ germanŭ la ḍiua nascerei sale a 90-a precum şi pentru tóte atenţiunile pline de iubire ce i s'au făcutŭ. Norocosulŭ regentŭ ḍice în manifestulŭ sĕu între altele:

„In juneţa mea cea mai fragedă vĕḍui monarchia tatălui meu adêncŭ mâhnitŭ într'o fatală cercare, dér amŭ vĕḍutŭ şi fidelitatea şi iubirea de jertfă cea mai devotată precum şi puterea şi curagiulŭ neînfrântŭ alŭ poporului în ḍilele când s'a ridicatŭ pentru liberarea sa. Acum la bĕtrâneţele mele mĕ uitŭ, după atâtea păţanii ale vieţei mele, cu mândriă şi cu mulţămire la marile transformărĭ, carĭ au creatŭ în Germania trecutulŭ gloriosŭ alŭ timpului celui mai recentŭ, mărturia neperitóre a unirei germane, a sincerităţii şi iubirei de patriă. Fiă ca iubita nóstră patriă sĕ se bucure de multŭ doritele isbênde, precum sperŭ cu firmitate, într'o lucrare a păcii neturburată şi binecuvêntată spre înaintarea din ce în ce mai mare a bunăstării tuturorŭ claselorŭ naţiunei!"

Abia s'a terminatŭ marea serbare şi principele Bismarck a şi reînceputŭ lupta în contra oposiţiunei germane, contra partidei centrului, a progresiştilorŭ şi socialistilorŭ. Se vede, că cancelarulŭ germanŭ nu împărtăşesce pe deplinŭ părerea monarchului sĕu privitóre la „unirea germană", la „sinceritatea şi iubirea de patriă" a tuturorŭ Germanilorŭ. Bismarck privesce încă la o parte mare a poporaţiunei germane ca la nisce „duşmanĭ ai statului," înfiinţatŭ cu concursulŭ sĕu prin „ferŭ şi sânge", de aceea şi-a pusŭ în gândŭ sĕ nimicéscă pe aceştĭ „duşmanĭ" cu ajutorulŭ puterei şi a influinţei Papei dela Roma.

Este adecă vorba aicĭ mai ântêiu de partida lui Windthorst, care şi cu ocasiunea votărei septenatului s'a abţinutŭ dela votŭ şi care prin oposiţiunea ei tenace i-a făcutŭ şi îĭ face încă multă bătaiă de capŭ cancelarului germanŭ. Spre a pute bate pe Windhorst şi pe preoţimea catolică „democratică," ce-lŭ susţine, Bismarck a creḍutŭ că e oportunŭ sĕ încheiă pace cu Papa împlinindu-i cererile în privinţa modificărei legilorŭ bisericescĭ aduse în Maiu 1873.

„Posiţiunea mea", ḍise Bismarck în şedinţa de Mercurĭ a camerei seniorilorŭ prusianĭ, „faţă cu cestiunea modificărei legilorŭ bisericescĭ, este curatŭ politică, oportunistă. Pacea cu Papa îmĭ este o pace ca cu orice altă putere,... dér voiescŭ o pace onorifică şi durabilă."

După ce arată că pacea până acum a fostŭ împiedecată de partida centrului „inimică statului", a căreia putere a crescutŭ neîncetatŭ şi „care s'a aliatŭ chiarŭ cu progresiştii şi cu socialiştii, pentru că ura ei contra guvernului era mai mare decâtŭ iubirea ei cătră biserică", cancelarulŭ resumă motivele ce-lŭ îndémna la încheiarea păcii cu curia romană, în următorulŭ modŭ caracteristicŭ:

„Amŭ voĭ", ḍice Bismarck, „sĕ tragemŭ în partea nóstră pe catolicii cu sentimente germane şi fidelĭ statului, spre a ne întărĭ faţă cu *periculele, ce ameninţă existenţa nóstră naţională într'unŭ timpŭ nu prea îndepărtatŭ.* Şi relaţiunea nóstră cu Austria se va îmbunătăţi, décă nu vomŭ mai avé certurĭ confesiunale. Ce-i dreptŭ alegerile din urmă au doveditŭ, că pacea cu Papa încă nu ne garantézā încetarea inimiciţiilorŭ din partea lui Windthorst. Dér în lupta Papei, amicŭ Germanilorŭ, în contra lui Windthorst şi a preoţilorŭ democratisătorĭ îmĭ este neîndoiósă victoria Papei. Noi vomŭ avé sĕ sprijinimŭ pe Papa în lupta acésta *în potriva democraţiei preoţescĭ* şi totodată sĕ-i sustragemŭ pe câtŭ se póte şi partidei progresiştilorŭ, care este fructulŭ premergĕtorŭ socialismului, alianţa cu preoţimea cea mică totŭ aşa de subversivă, séu celŭ puţinŭ sĕ-o facemŭ nepericulósă. *Papa şi Impĕratulŭ au aicĭ acelaşĭ interesŭ de a sprijini autoritatea* şi Papa de astăḍĭ iubitorŭ de pace şi înţeleptŭ ne este unŭ preţiosŭ aliatŭ."

La încheierea discursului sĕu ḍise Bismark: „Décă voimŭ sĕ avemŭ pace cu Roma, atuncĭ pacea cu partida centrului nu mai e aşa de importantă. Décă Papa şi Regele (Prusiei) vorŭ fi una, atuncĭ putemŭ privi în linişte la lupta ulterióră cu centrulŭ."

Enunciaţiunile prinţului de Bismarck, făcute o ḍi după iubileulŭ Impĕratului, trebue sĕ deştepte serióse îngrijirĭ în inima tuturorŭ patrioţilorŭ germanĭ, carĭ, fără a se închina idolului puterei bismarkiane, mai au sensŭ pentru marile idealurĭ ale libertăţii neamului lorŭ, căcĭ melodia ce o cântă aḍĭ cancelarulŭ este vechiă şi odorogită, este cântecullŭ celei mai încarnate reacţiunĭ, care niciodată nu a adusŭ nicĭ unŭ bine popórelorŭ.

Auḍiţĭ acolo, Papa şi împĕratulŭ Germaniei sĕ-şĭ dea mâna, pentru ca sĕ pótă suprima cu atâtŭ mai uşorŭ pe cei mai micĭ, preoţĭ şi mirenĭ, carĭ au nespusa cutezare a profesa „idei democratice" în acestŭ veacŭ alŭ luminilorŭ. Acésta o numesce Bismarck „sprijinirea autorităţii", pe când în realitate nu se tractéză decâtŭ de sprijinirea despotismului şi a liberului arbitriu alŭ acelora, carĭ voiescŭ ca lumea sĕ se îndrepteze după minţile lorŭ, după dictatulŭ ce'lŭ facŭ ei în îngâmfarea lorŭ de putere.

Ómenii centrului, susţine Bismarck, arŭ fi inimicii statului germanŭ. I-a vĕḍutŭ însĕ lumea şi i-a admiratŭ luptându-se alăturĭ cu toţĭ ceilalţĭ Germanĭ în contra Francesilorŭ la 1870/1. In ce constă dér inimiciţia lorŭ, în aceea că nu vorŭ ca Germania sĕ fiă o casarmă?

Cum sĕ se pórte Saşii din Ardélŭ?

Sub acestŭ titlu amŭ reprodusŭ, în Nr. 54 alŭ fóiei nóstre, după »Pester Lloyd" unŭ articulŭ alŭ scriitorului din Berlinŭ, Karl Bleibtreu, publicatŭ în „Geselschaft« din Lipsca

»Kronstädter Zeitung", reproducêndŭ şi ea acelŭ articulŭ, îlŭ introduce, sub titlulŭ *Est modus in rebus*, cu următórele cuvinte:

„Scriitorulŭ berlinezŭ Karl Bleibtreu, a căruĭ fiinţă cam esaltată e bine cunoscută şi în Braşovŭ (la festivităţile săsescĭ din anulŭ trecutŭ, Bleibtreu a fostŭ în modŭ strălucitŭ primitŭ de Saşii din Braşovŭ. — Red.), a publicatŭ în fóia periodică din Lipsca „Geselschaft" unŭ articulŭ despre „greşelele germane ale Saşilorŭ ardelenĭ," care se întemeiază pe o concepţiune cu totulŭ falsă asupra situaţiunei şi raporturilorŭ nóstre.«

După ce reproduce articolulŭ amintitŭ, face „Kronst. Ztg." următórele reflexiunĭ:

»Bleibtreu trece înainte de tóte cu vederea, că noi Saşii suntemŭ cetăţenĭ credincioşĭ ai statului ungarŭ, orĭ câtŭ s'ar îndoi despre acésta foile maghiare agitatóre, — şi că noi nicĭ măcar pe departe nu ne gândimŭ la aceea, d'a ne desface vr'odată de statulŭ ungarŭ. Ce sĕ şi facemŭ? De ţéra mamă germană ne desparte unŭ teritoriu atâtŭ de întinsŭ, care e ocupatŭ de Maghiarĭ, Românĭ şi Slavĭ, încâtŭ nicĭ nu putemŭ visa măcar despre posibilitatea unei unirĭ cu Germania "

„Prin alianţă cu România?" Lucrulŭ nu e de luatŭ în seriosŭ. Dér sĕ facemŭ odată abstracţiune de fantastica ce zice în acéstă ideă şi sĕ punemŭ casulŭ, că împilarea Saşilorŭ şi Românilorŭ ar cresce în aşa gradŭ, încâtŭ ambii ar fi împinşĭ la rĕscólă pe faţă şi arŭ fi sprijiniţĭ de România. Sĕ punemŭ mai departe casulŭ — fantasia póte lua în considerare tóte fantomele posibile — că lupta în contra maghiarismului ar fi încuunnată de succesŭ. Care ar fi urmarea? Unŭ mare imperiu dacoromânŭ, care ar cuprinde 10 milióne Românĭ, contra 1 milionŭ Maghiarĭ şi 200,000 Saşĭ. Crede Bleibtreu, că cu privire la limba nóstră ş. a. amŭ fi trataţĭ de Românĭ mai cu cruţare, decâtŭ aḍĭ de Maghiarĭ? Faţă cu Maghiarii, Românii li-arŭ rĕsplăti egalŭ cu egalŭ. Dér cum că arŭ fi aplicaţĭ a ne acorda nouĕ Saşilorŭ o posiţiune escepţională favorisată, nu credemŭ, şi décă Bleibtreu ar cunósce referinţele, nicĭ elŭ n'ar crede. Din contră — consciinţa naţională a românismului ar cresce, lucru naturalŭ, astfelŭ încâtŭ noi uşorŭ amŭ puté cădé din puţŭ în lacŭ."

„Bleibtreu ar prefera unei perirĭ morale şi spirituale o perire fisică gloriósă în luptă pentru cele mai sfinte bunurĭ ale culturii. Şi noi. Dér încă n'a ajunsŭ lucrulŭ acolo. De sigurŭ. Maghiarii îşĭ dau tótă ostenéla posibilă sĕ ne maghiariseze pe noi ca şi pe celelalte rasse nemaghiare ale Ungariei. Dér în poporulŭ săsescŭ n'au obţinutŭ nicĭ unŭ succesŭ, până acum celŭ puţinŭ, şi suntemŭ de firma convingere, că nicĭ nu vorŭ avé succesŭ la noi. Veḍĭ bine, nu se cade sĕ stămŭ cu mânile'n sinŭ. Dér nicĭ nu facemŭ acésta. Suntemŭ totdéuna la pază şi ne apĕrămŭ cu tóte mijlócele ce ne stau la disposiţiune. Şi ne apĕrămŭ cu atâtŭ de bunŭ succesŭ, încâtŭ n'amŭ perdutŭ încă speranţa d'a ne puté apĕra germanismulŭ nostru până ce va trece furtuna şi până ce în fine totuşĭ Maghiarii vorŭ înţelege, că politica de maghiarisare e neesecutabilă. Ḍiua trebue sĕ vină şi va veni. Căcĭ ceea ce a ḍisŭ bĕtrânulŭ Horaţiŭ, rĕmâne în vecĭ adevĕratŭ: *Est modus in rebus, sunt certi denique fines.*«

SCIRILE ḌILEI.

Se scrie din Pesta „Corespondenţei politice", că trimeterea d-lui *Aurelianŭ* în acéstă oraşŭ ca delegatŭ alŭ României, deşi nu redeşteptă o îndoială asupra bunei voinţe a guvernului românŭ, *se teme* cu tóte acestea ca *negociările sĕ nu rĕuşéscă,* căcĭ se şcie că d. Aurelianŭ n'a deviatŭ din punctulŭ sĕu de vedere protecţionistŭ. Primulŭ obiectŭ alŭ negociărilorŭ şi celŭ mai delicatŭ va fi convenţiunea veterinară, care va presinta marĭ dificultăţĭ, deóre-ce trebue sĕ caute a stabili regulĭ pentru intrarea vitelorŭ române din Austro-Ungaria.

—x—

Eserciţiile de arme începŭ în anulŭ acesta la 18 Aprilie n. şi ţinŭ 13 ḍile (pentru oficerii de reservă 28 ḍile). La aceste eserciţii suntŭ chemaţĭ oficerii şi soldaţii reserviştĭ din anii 1882, 1880 şi 1878, mai departe acei reserviştĭ, carĭ din vr'unŭ motivŭ óre-care n'au făcutŭ eserciţiile din anulŭ trecutŭ.

—x—

La trecerea *părechei regale române* prin gara din Pesta, au fostŭ de faţă şi Românii de acolo în mare numĕrŭ, întêmpinândŭ pe Maiestăţile Lorŭ, după cum spune „Pester Lloyd«, cu urărĭ de: „Sĕ trăiască".

—x—

Şcóla din *Crisbavŭ,* care fusese închisă din causa pojarului, încetândŭ bóla, s'a redeschisŭ.

—x—

Agio vamalŭ s'a stabilitŭ pentru luna Aprilie cu 27 procente.

—x—

Comitetulŭ damelorŭ din Pesta alŭ reuniunei de maghiarisare ardelene 'şi-a ţinutŭ la 20 Martie n. şedinţa de constituire, funcţionândŭ ca preşedintă contesa Tibor Karolyi. Protocolulŭ a fostŭ luatŭ de deputatulŭ dietalŭ Iuliu Horvath. Intre cele 10 preşedinte aflămŭ următórele nume germane: d-na Stefan Mendel, d-na Iosef Hampl, d-na Aladar Schnierer, d-na Franz Natter.

—x—

Numĕrulŭ reflectanţilorŭ la postulŭ de *oficerĭ de glóte* s'a redusŭ din 3003 la 723. Dintre acestia 172 suntŭ foştĭ soldaţĭ. Cursurile se vorŭ ţiné, după dorinţa aspiranţilorŭ, în Mai, Iunie orĭ Iulie. Ministrulŭ honvedimei a ordonatŭ şi conscrierea glotaşilorŭ din anii 1845 până la 1855.

—x—

Preotulŭ gr. or. românŭ *Lad. Mateiu* din *Lună* săséscă a fostŭ pricopsitŭ de ministrulŭ Trefort cu 50 fl. — Bine, sfinte părinte, cu ce inimă aĭ pututŭ comite acestŭ faptŭ?

—x—

In *Măghiăruşŭ* unŭ ţĕranŭ sasŭ, făcêndŭ o prinsóre nebunéscă, a beutŭ dintr'o ducă unŭ litru de rachiu, din care causă a muritŭ.

In *Rôthavû* s'au închisû atâtû şcóla poporală română gr. or. câtû şi cea săséscă ev. lut. din causa *poparului*. Suntû de înregistratû în Rotbavû şi casurî singuratice de difteritâ, urmate cele mai multe de mórte.

—x—

Secţiunea istorică a *Academiei române*, vĕdêndû că dela 1865 şi până adî nu s'a presintatû nicî unû concurentû la premiulû de 4000 lei alû lui Cuza-Vodă, pentru cea mai bună istoriă din timpulû lui Aurelianû şi până în dilele nóstre, a rădicatû cifra premiului la 10,000 lei şi a fixatû data concursului la 1891.

—x—

Din *Bicsadû* se scrie către „Kronst. Ztg.": La 20 Martie murî espeditorulû de sticlă de aci Boros Mozes, după o bólă de abia două dile, cu simptome care făcură sĕ se presupună o otrăvire cu arsenicû. In urma acésta, se făcû arătare judecătorêscă, la 22 l. c. s'a esecutatû obducţiunea judiciară şi s'a constatatû, că rĕposatulû n'a muritû de mórte naturală. Stomachulû şi plumânile s'au luatû de comisiunea judecătorêscă spre a se face analisa judiciară. S'a pornitû cercetare jucătorêscă spre a se face analisa judiciară. S'a pornitû cercetare judecătorêscă. — Omorîrea pădurarului Hidveg este şi acum după doi anî unû misterû, totû aşa atentatulû cu dinamită contra forestierului.

O sentinţă în afacerea insemnelorû naţionale.*)

Motive.

(Fine).

Considerându, că în sensulû statutelorû reuniunei pompierilorû voluntarî din Orĕştiă, acéstă reuniune nu numai că nu este reuniune politică, ci încă prin statutele ei provócă pe singuraticii membri, ca sĕ se abţină dela demonstraţiunî politice;

Prin tóte aceste fără îndoiélă este adeveritû, că acusaţii luândû hotărîrea sĕ se arboreze stindarde străine au datû dovedî despre tendinţe duşmănóse statului şi instituţiunilorû lui legale, şi tocmai într'unû timpû, când în părţile ardelene ale Ungariei aceste *naţionalităţî strĕine* erau dirigiate prin proclamaţiunea irredentei spre rĕsturnarea constituţiunei statului şi a ordinei legale, ceea ce dovedesce până la deplina convincţiune a judecătorului, că acusaţii au comisû delictulû prevĕdutû în §-ulû 36 alû codicelui penalû privitorû la delicte.

Cu privire la Mallasz Eduard şi Gombos Carolû faptulû că au smulsû josû stindardulû naţionalû ungurescû, care represintă insemnulû statului maghiarû, este documentatû prin aceea, că după mărturisirea comandantului superiorû alû reuniunei pompierilorû, Samuilû Popû, stindardele au fostû arborate pentru primirea membrilorû colegî şi pentru înălţarea sĕrbătórei întrunirei lorû dér adunarea generală a pompierilorû reuniunei s'a ţinutû numai după ce s'a luatû josû insemnulû statului maghiarû, stindardulû tricolorû naţionalû ungurescû; mai departe pompierii carî făceau esercitii, numai după ce se luaseră josû stindardele tricolore ungurescî s'au retrasû de pe câmpulû de esercitiu.

Cumcă Mallász Ede şi Gombos Károly au smulsû josû stindardulû naţiunei ungurescî în modû arbitrarû şi, precum se póte cu dreptû presupune, din rĕsbunare, pentru că căpitanulû poliţiei a ordonatû sĕ se ia josû stindardulû românescû şi săsescû, acésta se vede din împrejurarea, că căpitanulû de poliţiă Wagner Fridericû a ordonatû apriatû lui Mallász Ede sĕ ia josû numai stindardele românescî şi săsescî, şi Malasz Ede a şi esecutatû ordinulû acesta, dér mai târdiu a smulsû şi a luatû josû şi stégulû naţiunei maghiare pe când pompierii erau încă pe câmpulû de esercitiu şi înainte de a se fi ţinutû adunarea generală a societăţilorû întrunite.

Martorii Hermann Desideriu, Krivanyi George, Pui Sigismund şi Brassay György mărturisescû sub jurămêntû, că pe când Gombos Karoly s'a urcatû pe arculû de triumfû şi a strigatû de acolo că nu póte lua josû stindardulû naţionalû ungurescû, care era înţepenitû la mijloculû arcului, Mallasz Ede i-a ordonatû lui Gombos Karoly: smulge-lû josû! ér' Gombos Karoly la aţîţătórea provocare a lui Mallasz Ede a smulsû stindardulû naţionalû ungurescû, ce era aşedatû în mijlocû, astfelû încâtû cu stindardulû au eşitû şi cuiele, cu carî era înţepenitû, precum şi ghirlandele verdî de prin prejurû, prin care faptû aşa-déră contra amintiţilorû doi acusaţî este adeveritû până la convingerea judecătorului, că suntû vinovaţî de delictulû prevĕdutû în §-lû 37 alû codicelui penalû.

Ca împrejurare uşurătóre la mĕsurarea pedepsei contra lui Ostaşu Iuonû, Lukats Alfred, Dezsan Albert, Kolovráth Ionû, Francz George, Wurm Eduard, Stengel Daniel şi Balluschek Iosifû s'a luatû în consideraţiă viéţa lorû nepătată de mai înainte, ér ca împrejurare agravantă s'a luatû, că arborarea stindardelorû strĕine, s'a făcutû pe timpulû când proclamaţiile irredentei erau în circulaţiă, de aceea acusaţii au trebuitû sĕ fiă pedepsiţî amĕsuratû sentinţei.

Cu privire la acusatulû Mallasz Ede, împrejurarea agravantă este, că în contra lui se grămădescû mai multe delicte, considerându, că elû a luatû iniţiativa la arborarea stindardelorû străine considerândû că elû însuşî a arboratû stindardele străine, ér împrejurare uşurătóre este viaţa lui nepătată de până acum, de aceea a trebuitû sĕ fiă judecatû la pedépsa stabilită în sentinţă.

Gombos Karoly, considerându-i-se ca împrejurare uşurătóre viéţă nepătată de până acum, de asemenea a meritatû pedépsa indicată.

Condamnarea la suportarea speselorû procesului şi a întreţinerei în arestû este motivată prin § 87 alû procedurei penale.

Samuilă Popû, Schuster Demeter şi Klaster Adolf, fiindû ca nu s'au ivitû dovedî contra lorû, nu cadû sub acusarea amintitului delictû şi de aceea s'au achitû.

Nimicerea stindardelorû strĕine se bazéză pe § 61 alû codicelui penalû.

Orĕştiă, 5 Decembre 1885.

Fabian, m. p. subjude reg.

In contra sentinţei de mai susû acusaţii au făcutû recursû la Tabla regéscă din Têrgulû Mureşului (curtea de apelû). Tabla regéscă pe basa motivelorû acestui recursû, carî au fostû aduse înainte şi la pertractare, *a absolvată pe Mallász şi pe Gombos, amêndoi Ungurî*, ér *faţă cu ceilalţî a ordonată întregirea procesului* astfelû, ca mai întâiu sĕ se cerceteze, décă s'a fostû publicatû ordinaţiunea ministerială din cestiune şi după aceea *sĕ se aducă sentinţă din nou.*

După cercetările făcute s'a constatatû, că ordinaţiunea aceea n'a fostû publicată, din care motivû judecătoria de cercû reg. ung. din Orăştiă (totû acelû jude, Fábián) la 14 Decemvre 1886 a absolvatû şi pe ceilalţî acusaţî.

Ordonându-se nimicirea stindardelorû s'a făcutû apelû contra sentinţei. Resultatulû apelului încă nu ne este cunoscutû.

*) A se vedé nr. 57 alû „Gaz. Trans." din anulû curêntû.

Procesulû de calumniă

contra d-lui *F. H. Longinû*, advocatû în Deva.

(Fine.)

După acestea tribunalulû s'a retrasû şi după o ½ óră preşedintele a publicatû — în câteva cuvinte şi fără a motiva cu ceva, — sentinţa, prin care inculpatulû numai pentru punctulû primû s'a aflatû vinovatû şi pentru aceea s'a judecatû la inchisóre de o lună şi suportarea speselorû. Atâtû procurorulû, câtû şi acusatulû au insinuatû recursû şi publiculû amuţitû s'a depărtatû — fiecare cu ale sale părerî. Ca sĕ cunósceţî motivele sentinţei vĕ a'ăturû şi sentinţa adusă mai târdiu. Sentinţa sună:

Nr. 892—1887.
crim. **Sentinţă.**

In numele Maiestăţei Sale Regelui.

Tribunalulû regescû ca forû de 1-a instanţă din Alba-Iulia, în causa criminală pentru calumniă, în contra lui Franciscû Hossu Longinû pusû în stare de acusă cu resoluţiunea ridicată la valóre de dreptû a Tablei regescî dto 13 Decembre 1886 Nr. 3194 sub preşedinţa judelui de tribunalû Stefan Szakó, şi în presenţa judecătorilorû Hugo Kain şi Ignaţiu Korbuly, precum şi a v. notariului Eugen Halmágyi, pe basa pertractării finale verbale, ţinută în diua de astădî, ascultândû acusa şi propunerea procurorului reg. Gustav Tribusz, precum şi apĕrarea advocatului Iónû Coşieriu, apĕrătorû privatû, a adusû următórea *sentinţă:*

Inculpatulû Franciscû Hossu Longinû, născutû în Zamû, de 39 de anî, de religiunea gr. cat., căsătoritû, fără copii, advocatû, locuitorû în Deva, cu avere şi cultură corĕspundĕtóre positiunei sale civile, fostû odată pedepsitû pentru delictû de pressă, nu este militarû, pentru delictû de calumniă cualificatû şi punibilû conformû §-lui 260 alû codului penalû patratû în contra lui Dr. Franciscû Solyom-Fekete, preşedinte pe lângă tribunalû reg. din Deva, se declară vinovatû—şi pentru acésta se judecă la arestû de o lună; dela prestarea muncei obligate, impusă de lege sub durata împlinirei pedepsei, se absólvă şi i se concede alimentarea pe spesele sale proprii; şi totû odată sub sarcina esecuţiunei sĕ convincă la 29 fl. pe partea violatului Dr. Franciscû Solyom Fekete, la suportarea speselorû causate cu 276 fl. 27 cr. pe partea erariului, precum şi la cele ce s'ar mai causa cu întreţinerea sa în arestû.

Motivele:

Motivarea sentinţei după o întroducere mai lungă cuprindĕtóre de teorii juridice asupra faptului de calumniă şi ale altorû fapte analóge, conţine următórele:

„Acusatulû, în urma declaraţiunilorû şi espresiunilorû cuprinse în telegrama şi subscernerea sa înaintate ministrului de justiţiă acluse în originalû actelorû de investigaţiune, carî formézâ criterulû delictului vătĕmării de onóre, şi carî tóte s'au raportatû şi s'au potutû raporta numai asupra violatului Dr. Franciscû Solyom-Fekete, între care se cuprinde şi aceea, că: în casû de lipsă, cu scrisorile, ce le am la mână şi cu carî le-am vĕdutû la alţii, voiu puté dovedi, că s'a amestecatû în fapte de totû murdare, că a fostû pusû sub inquisiţiune şi în stare de acusă legală, afirmândû, că în urma arătării sale, — în care se dicea şi aceea, că preşedintele numitû, în causele electorali a esercitatû pressiune în modû bătătorû la ochî, — conformû positivei sale cunoscinte, ministrulû de justiţiă provocândû pe preşedintele Dr. Franciscû Solyom Fekete sĕ se declare, acesta pentru procurarea unui documentû relativû la purificarea sa, a călĕtoritû la Baia de Crişiu, şi acolo a lăsatû sĕ se emită unû atestatû redactatû de elû însuşi asupra unorû împrejurărî, despre carî scia, că ele suntû neesacte, comiţêndu-se chiar şi cu ocasiunea subscrierilorû neregularităţî, adecă lămuritû

FOILETONU.

Cum scriu Ungurii istoria?

In dilele acestea amû primitû unû prospectû despre o carte ce voesce sĕ o dea la lumină d. Dr. Réthy László, subinspectorulû museului din Budapesta, sub titlulû: „Formarea limbei şi a naţiunei valahe" (Az oláh nyelv és nemzet megalakulása.)

D. Rethy promite, că în acestû opû alû sĕu va deslega „cestiunea etnologică" a originei şi formărei limbei şi naţiunei „rumene sĕu valahe". Opulû va fi provĕdutû cu charte şi desemnurî, şi va cuprinde 12 capitulî. In alû 11-lea capitulû d. Rethy se va ocupa şi de modulû „cum scriu Românii istoria", şi ne dă deja în prospectulû memoratû o ideiă, cum are sĕ vorbéscă despre istoricii românî, carî — după dênsulû — tractéză istoria ca o programă politică, fără consideraţiă la adevĕrulû istoricû.

Décă şi d. Réthy va tracta istoria ca ceilalţî colegî ai sĕi ungurî, precum sĕ vede că va şi face, deórece caută cheia istoriei nóstre în peninsula balcanică, atuncî pĕcatû de ostenélă. A trata istoria ca o programă politică este fără îndoială o mare eróre, dér a voi sĕ facî politică schimosindû adevĕrulû istoricû, este chiar o crimă.

Inainte însĕ de a ne arăta d. Rethy, cum scriu Românii istoria, voimû sĕ aducemû cetitorilorû noştri încă unû esemplu, cum scriu Ungurii istoria. Istoriculû maghiarû Henricû Marczali a publicatû sub titlulû: „Der Aufstand des Hora in Sibenbürgen" (Rĕscóla lui Horea în Ardealû) în „Ungarische Revue," din luna Ianuarie şi Februarie 1885, fóia redactată de istoriculû şi mai „eruditû," dér totû maghiarû şi încă neaoşû-neaoşû, Paul Hunfalvy şi de colegulû sĕu Gustav Heinrich, unû articulû a cărui valóre istorică „colosală" se póte vedé din următórele:

Autorulû dice în introducere, că în véculû alû XVIII-lea principii îşi temêu puterea numai de unû periculû esternû, pe când de supuşii sĕi n'avéu nicî o frică. Iosifû II judeca mişcările îndreptate contra politicei sale totû din acestû punctû de vedere şi de aceea elû nu trebuia sĕ fiă nicîdecum tiranû pentru a zădărnici până şi posibilitatea unei rĕscóle.

Trecêndû istoriculû ungurû la rĕscóla Valahilorû din Ardélû, dice că acésta nu stă în nicî o legătură cu causele care se pretindû că au provocat'o, ci ea se caracteriséză prin aceea, ca o *oardă de barbarî*, se considera ca representândû ideile domnitorului şi esecutândû tendinţele lui.

Acéstă întortochiare istorică e cu atâtû mai ridiculă, cu câtû autorulû însuşî recunósce, că: cea mai mare parte a poporului valachû din Transilvania gemea sub jugulû celû greu alû unei întreite apăsărî, erau iobagî ai Ungurilorû şi ai Saşilorû, n'avéu nicî unû dreptû, erau numiţî în lege *naţiune nefolositóre valahă, streină, pe care o toleréză ţéra numai pentru interesulû publicû* (chronistulû Cserey). Numai Irlandezulû a avutû o sórte mai amară decâtû acéstă naţiune *de iobagî*, căcî elû a devenitû sclavû în propria luî patriă. Prin urmare, după istoriculû ungurû, numai într'atâta e mai amară sórtea Irlandezului, întru câtû elû se consideră ca suferindû în propria lui patriă, pe când Valahulû din Transilvania era consideratû ca colonistû, lăsatû în graţia şi disgraţia Ungurilorû şi Saşilorû; de toleranţă sĕu egală îndreptăţire nicî vorbă nu puté fi, Valahii erau apĕsaţî şi în ce privesce religiunea, naţiunea şi proprietăţile lorû; nimicû nu era ce ar fi pututû îndulci contrastulû dintre impilatorî şi dintre victima lorû.

Este constatatû, dice istoriculû ungurû, că în domeniulû Zlatnei ţĕranulû era jefuitû fără cruţare cu regalulû crâşmăritului, plângerile lorû nu-şî ajungéu scopulû nicî la tribunale nicî în Viena. Dér acestea nu se potû considera ca destule cause pentru rĕscólă. Unû factorû principalû alû rĕscólei a fostû viéţa de haiducià a poporului valahû, favorisată de munţii şi pădurile dela graniţa Transilvaniei, Valahiei, Banatului şi Serbiei. Intre haiducii valahî a ajunsû la o mare védă *Gregorin*

vorbindŭ, elŭ (inculpatulŭ), a afirmatŭ, că numitulŭ preşedinte de tribunalŭ, folosindu-se de posiţiunea sa oficială, a influinţatŭ asupra votanţilorŭ, ceea ce după lege nu este permisŭ, şi că sciindŭ s'a folositŭ de unŭ documentŭ falsŭ: a acusatŭ decĭ pe numitulŭ preşedinte cu fapte punibile conformŭ §-lorŭ 187 şi 405 din codulŭ penalŭ şi astfelŭ — acéstă acusă neîntemeiată, ridicată, de Franciscŭ Hossu Longinŭ, involvă în sine criteriulŭ delictului de calumniă prevĕḑutŭ la § 260 cod. pen. chiar şi cu privire la § 270 punct. 2 şi la disposiţiunile cuprinse în § 271 cod. pen căcĭ afirmaţiunile indicaté ale inculpatului stândŭ în legătură cu datorinţele oficiale ale ofensatului Dr. Franciscŭ Solyom-Fekete, ar forma astfelŭ de fapte, carĭ, în casulŭ adeveririi lorŭ, ar trage după sine, deşi nu unŭ faptŭ criminalŭ, dér celŭ puţinŭ unŭ delictŭ disciplinarŭ punibilŭ conformŭ §-lui 20 punt. 6 art. de lege VIII din a. 1871.

După aceste mai urméză câte-va motive secundare, din carĭ reese, că inculpatului i-s'a datŭ voiă sĕ documenteze cele afirmate despre preşedintele tribunalului din Deva, ba chiar şi judele instructorŭ şĭ-a pusŭ tótă silinţa ca aceste afirmaţiunĭ sĕ se dovedéscă, dér înzadarŭ, căcĭ martorii ascultaţĭ au doveditŭ chiarŭ contrarulŭ dela cele afirmate de inculpatulŭ, accentuându-se mai departe, că şi în casulŭ, décă partea formală a atestatului mai susŭ amintitŭ ar conţinea o falsificare óre-care, nicĭ atuncĭ nu s'ar putea aplica în contra preşedintelui, fiindŭ că elŭ numai a cerutŭ sĕ-i se deie unŭ atestatŭ, dér n'a conlucratŭ la compunerea lui, astfelŭ dér inculpatului nu i a succesŭ dovedirea afirmaţiunilorŭ sale." Mai departe continuă:

„Fassiunea inculpatului depusă la pertractarea finală, că adecă istoria acelui atestatŭ o-a auḑitŭ dela Emilŭ Koszperda, prin urmare ceea ce a afirmatŭ în contulŭ partidei ofensate, nu se derivă dela sine, precum şi acea apĕrare a sa, că n'a avutŭ intenţiunea de a dejosi şi vătĕma pe ofensatulŭ, nu potŭ servi de basă la absolvirea sa, deóre-ce depunerea nehotărîtă a lui Koszperda nu póte cădea în cumpĕna doveḑilorŭ; apoi pentru constatarea delictului de mai susŭ, nu se recere o imediată intenţiune vătĕmătóre, căcĭ calumnia se póte comite şi atuncĭ, décă calumniatorulŭ n'a sciutŭ, că faptulŭ afirmatŭ de dênsulŭ este neesactŭ; căcĭ conformŭ adevĕratei interpretărĭ a §-lorŭ respectivĭ din cod. penalŭ, nu numai celŭ ce a scornitŭ calumnia este punibilŭ, ci şi celŭ ce o vulgariséză, o rĕspândesce; în urmă, pentru că numirea autorului nu eschide punibilitatea divulgatorului. Apoi sfîrşesce:

Celelalte afirmaţiunĭ ale inculpatului produse spre motivarea acusei sale, conformŭ cărora ofensatulŭ preşedinte de trib. a datŭ lui Emilŭ Koszperda unŭ autografŭ alŭ sĕu, cu scopulŭ, ca numitulŭ sĕ fiă eliberatŭ de sub deţinerea intenţionată de judele incuirentŭ; mai departe, că ofensatulŭ a lăsatŭ sĕ se ducă o salciă de pe teritorulŭ lui Franciscŭ Teutschek, fără scirea şi învoirea acestuia, după ce aceste afirmaţiunĭ n'au fostŭ şi nu suntŭ refrânse prin fassiunea ofensatului, şi după ce, deşi nu în modulŭ şi coloritulŭ plinŭ de ură, susţinutŭ de inculpatulŭ, totuşĭ ele prin fassiunile martorilorŭ ascultaţĭ fiindŭ dovedite dreptŭ *fapte împlinite*, nu au pututŭ sĕ se considere ca aparţinĕtóre faptului de delictŭ de calumniă, şi nicĭ nu potŭ sĕ formeze elementele constitutive ale aceluia, şi prin consecinţă ele nicĭ n'au pututŭ sĕ servéscă ca motive la enunciarea culpabilităţii inculpatului, ş. c. l.

Din şedinţa tribunalului reg., ca forŭ criminalŭ, ţinută în Alba-Iulia la 3 Martie 1887. Ladislau Henter m. p. preşedinte; Romulŭ Presia m. p. notarŭ.

Mulţămită publică. — Sinodulŭ nostru parochialŭ gr. or. românŭ din Arpatacŭ, protopresbiteratulŭ Trei scaunelorŭ, şĭ-a esprimatŭ în şedinţa sa estraordinară din 8 Martie a. c. adênca sa mulţămire pentru ajutorulŭ de 100 fl. v. a, ce s'a votatŭ — la propunerea Prea onoratului Comitetŭ, — de cătră Prea Onoratulŭ sinodŭ parochialŭ alŭ bisericei gr. or. române cu hramulŭ „Sântului Nicolae" din Braşovŭ în şedinţa sa ordinară din 15 Februarie a. c. sub punctŭ 66, — în scopulŭ procurărei celorŭ 4 icóne împĕrătescĭ pentru biserica nóstră din Arpatacŭ, ce este nou edificată.

Unŭ ajutorŭ mai bine venitŭ, decâtŭ acesta nicĭ nu putea sĕ fiă, căcĭ prin elŭ ni s'a datŭ posibilitatea, de a ne vedé realisatŭ scopulŭ, ce-lŭ urmărimŭ şi l'amŭ urmăritŭ din 1879 începêndŭ: de a se puté sfinţi nou edificata nóstră biserică în decursulŭ verei anului acestuia şi a se preda serviciului dumneḑeescŭ, ceea ce numai prin propriele nóstre puterĭ nicĭdecum nu se potea ajunge, deórece poporulŭ nostru din Arpatacŭ în urma ghiăţei şi esundarea Oltului din anii 1885 şi 1886, a sărăcitŭ până la desperare.

Dée Dumneḑeu ca acéstă faptă nobilă sĕ fiă de unŭ bunŭ augurŭ şi sĕ afle între conaţionalii noştri mai mulţĭ imitatorĭ, carĭ iubindŭ podóba casei lui Dumneḑeu sĕ-şĭ eterniseze numele în biserica nóstră prin asemenea nobile donaţiunĭ, fiă în banĭ orĭ naturalii, căcĭ simţimŭ mare lipsă de ajutorŭ, lipsindu-ne — afară de cele 4 împĕrătescĭ, tóte icónele aplicabile pre têmplă, ne lipsesce întregŭ celălaltŭ mobilarŭ bisericescŭ, precum: candele, sfetnice, iconostasŭ, candelabre, clopote etc. etc. Icónele se lucră de renumitulŭ pictorŭ românŭ Michailŭ Popŭ din Braşovŭ.

Décă s'ar afla vre-unŭ binefăcĕtorŭ marinimosŭ, acela binevoéscă, în ceea ce privesce numirea séu preţulŭ cutărei icóne, ce voesce sĕ o doneze, a se adresa dea dreptulŭ cătră susŭ numitulŭ domnŭ pictorŭ séu cătră comitetulŭ nostru parochialŭ, éră cu privire la celelalte obiecte din mobilariulŭ bis. numai cătră comitetulŭ parochialŭ din Arpatac.

De asemenea şĭ-a esprimatŭ sinodulŭ nostru parochialŭ mulţămita sa protocolară faţă de resoluţiunea din 26 Noemvre 1886 de sub Nr. 11212 a prea onoratei direcţiunĭ a institutului de creditŭ şi economii „Albina" în Sibiiu, în virtutea căruia ni s'au redusŭ interesele acceptului bisericei nóstre la 7%, contribuindŭ prin acésta în modŭ indirectŭ la ajutorarea bisericei nóstre.

Pentru aceste binefăcĕtóre darurĭ sinodulŭ nostru parochialŭ din Arpatacŭ aduce şi pre calea acésta cele mai călduróse şi sincere mulţămirĭ.

Arpatacŭ, 11 Martie 1887.

La însărcinarea sinodului parochialŭ.
Dionisiu Nistorŭ, parochŭ.

Ultime scirĭ.

Sofia, 23 Martie. — Scirĭ din Salonicŭ spunŭ, că Grecii din districtele dela graniţă pregătescŭ o revoluţiune în Macedonia. Uneltirile grecescĭ din Macedonia suntŭ inscenate, precum se crede, de influinţa ruséscă. Scopulŭ lorŭ e sĕ siléscă pe Pórta a interveni.

Sofia, 23 Martie. — In Bulgaria domnesce mare activitate militară. Abstragêndŭ de mĕsurile de precauţiune, ce se iau la graniţele ameninţate contra oricărorŭ încercărĭ de insurecţiune ce s'ar întreprinde din afară, se întărescŭ diferite garnisóne în scopulŭ d'a paralisa prin trupe credinciόse trupele suspecte. In timpulŭ din urmă au sositŭ în Rusciucŭ despărţĕminte nouĕ de cavaleriă din Şumla şi de infanteriă din Tîrnova, precum şi întărirĭ de artileriă de fortăréţă. De asemenea artileria din Varna a fostŭ întărită şi în curêndŭ se vorŭ complecta fortificaţiile fortăreţii. Se mai vorbesce că regenţa are de gândŭ sĕ facă din Tîrnova, prin fortificaţiunĭ corĕspunḑĕtóre, o tabĕră întărită şi unŭ punctŭ de concentrare pentru masse mai marĭ de trupe.

DIVERSE.

Falsificarea untului. — Cetimŭ în »Gazeta Sătenului«: Untulŭ e atâtŭ de trebuinciosŭ gătirei mâncărilorŭ — orăşenilorŭ mai alesŭ — încâtŭ, consumaţiunea fiindŭ însemnată, s'au alcătuitŭ în streinătate o mulţime de fabricĭ de falsificare a untului, cărora (spre ruşinea nóstră trebue sĕ o mărturisescŭ) suntŭ tributarĭ mulţĭ Românĭ, carĭ îşĭ cumpĕră untulŭ trebuinciosŭ de prin băcănii. Acestŭ aşa numitŭ untŭ nu e — precum am mai spusŭ cu altă ocasiă — decâtŭ o amestecătură de grăsimĭ alimentare, oleo-margarină şi margarină, ér nu produsulŭ fără altŭ amestecŭ alŭ laptelui de vacă séu bivoliţă, precum e acela ce-şĭ póte căpĕta fiecare de prin sate. N'avemŭ cunoscinţă că acestŭ progresŭ alŭ sciinţei d'a se căpĕta untŭ cu altceva decâtŭ cu lapte a pĕtrunsŭ până la noi, şi că existândŭ în ţéră chiar asemenea usinĭ de falsificare, ar fi nevoiă a se lua mĕsurĭ represive, dér aflămŭ din revistele economice francese că — ca şĭ guvernele Danemarcei, Colombiei — guvernulŭ francesŭ are în mână o lege votată de câteva săptĕmânĭ şi de Senatŭ prin care se pedepsescŭ falsificatorii de untŭ cu pedépsă până la o lună închisóre şi 1000 lei amendă. Proiecte de asemenĭ legĭ suntŭ depuse parlamentelorŭ din Olanda, Germania şi Englitera.

Tatălŭ şi fiulŭ. — In Odessa s'a terminatŭ nu de multŭ următorulŭ procesŭ: In Odessa trăia unŭ omŭ cu nevastă-sa, unŭ fiu ca de 18 anĭ şi câţĭva copii mai micĭ. Băiatulŭ servea într'unŭ magazin de ceáiu. Bĕtrânulŭ n'avea ocupaţiă, era beţivŭ şi 'şĭ maltrata nevasta în modŭ barbarŭ. Intr'o séră venì beatŭ acasă şi năvălì cu furiă asupra victimei sale. Bĕtrâna începù sĕ strige ajutorŭ, pe când copilaşii plângéu într'unŭ colţŭ. In acelŭ momentŭ sosì acasă băiatulŭ. Scena ce i se înfăţişă îi luà vederile. Elŭ scóse revolverulŭ, ce'lŭ purta la sine, şi trase douĕ focurĭ în tatălŭ sĕu, care căḑù mortŭ. Curtea cu juraţĭ l'a achitatŭ!

Rĕsbunarea unei maimuţe. — Se scrie din Modjokerto: Fostulŭ maşinistŭ dela rafinăria de zaharŭ: »Regele Wilhelm II", a muritŭ în urma unorŭ muşcăturĭ ale unei maimuţe, carĭ i-au fostŭ făcute în condiţiunile cele mai ciudate. Elŭ avea o maimuţă, care se obicĭnuise a bea în fie-care ḑi unŭ păhăruţŭ de rachiu. Acum câtva timpŭ, voì sĕ se desfacă de acestŭ animalŭ şi 'lŭ dete unui amicŭ alŭ sĕu Cu tóte acestea, maimuţa găsi mijloculŭ d'a scăpa de trei orĭ pentru a veni la vechiulŭ sĕu stăpânŭ. Acesta hotărî atuncĭ s'o otrăvéscă, şi 'i pregăti, ca de obiceiu, păhăruţulŭ de rachiu, punêndŭ în elŭ otravă. Maimuţa, mai înainte de a bea mirosì rachiulŭ, părù a înţelege, că stăpânulŭ ei i-a pusŭ ceva rĕu în întru şi, înfuriindu-se, aruncà păhăruţulu josŭ; apoi se aruncà asupra stăpânului sĕu, îlŭ apucà cu dinţii de mână şi-lŭ muşcà de mai multe orĭ până la osŭ. Maşinistulŭ a muritŭ după trei lunĭ de rănile făcute de acéstă inteligintă maimuţă.

Rectificare. In Nr. de erĭ alŭ fóiei nóstre, la articululŭ de fondŭ, şirulŭ 5 de susŭ, în locŭ de: Scirile de mai josŭ, sĕ se cetéscă: *Şirele* de mai josŭ etc.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ Dr. Aurel Mureşianu

Pintea, regele Alpilorŭ, care era atâtŭ de cutezătorŭ, încâtŭ la 1703 a atacatŭ Baia mare. In comitatulŭ Caraşŭ era la 1781 o bandă, alŭ cărei capŭ era *Ardelianu.* In Ittebe s'a resculatŭ poporulŭ cu popii în frunte. Impĕratulŭ Iosifŭ II călĕtorindŭ prin Banatŭ constată că înşişĭ proprietarii au prisinuitŭ aceste mişcărĭ, căcĭ spre a'şĭ mări locurile de păşune constrângéu pe supuşii lorŭ sĕ emigreze. Este acelaşĭ motivŭ, care şi în Irlanda a fostŭ unulŭ dintre motorii principalĭ ai mişcărei agrare.

Cu tóte aceste nemernicii suferite de Românĭ, Marczali îi gratifică cu epitetulŭ de *poporŭ sĕlbaticŭ* şi lipsitŭ de orĭ ce simţŭ omenescŭ. Ḑice apoi, că comitatulŭ Aradului angagiaşe 24 de pandurĭ ca sĕ tortureze pe cei prinşĭ, ér comitatulŭ Torontalului hotărîse sĕ'i tragă în ţépă, dér împĕratulŭ n'a aprobatŭ aceste torturĭ, ci graţiindu'i i-a condamnatŭ la închisóre pe viaţă şi la arderea cu ferulŭ. Étă ce a ḑisŭ împĕratulŭ: „Din acéstă împrejurare se póte vedea câtŭ de greşită este administraţiunea unguréscă, unŭ comitatŭ nu se ruşinéză a angagea 24 pandurĭ spre a lăsa sĕ se odihnéscă amploiaţii sĕi înspăimêntaţĭ, şi póte că în curiele sale se află mai mulţĭ nepricepuţĭ, carĭ trăescŭ din munca sêrmanului poporŭ. Pandurii sĕ fiă concediaţĭ!" Ne dă istoriculŭ ungurŭ a înţelege, că Ungurii, ca sĕ amăgéscă pe împĕratulŭ, au trimesŭ acestuia rapórte despre crime îngrozitóre, dér împĕratulŭ n'a permisŭ pedépsa cu mórte, ci recomândă bătaia cu parulŭ.

Comitatele Caraşŭ şi Aradŭ au hotăritŭ, pentru a face pe acestŭ *poporŭ cerbicosŭ* sĕ se mulţăméscă cu *pacinica* viéţă ţĕrănéscă, ca pe lângă esecuţiunĭ şi altele sĕ li se dărime casele haiducilorŭ şi consângenii lorŭ sĕ fiă aruncaţĭ în închisóre. Mĕsurile comitatelorŭ fură aprobate, afară de mĕsura d'a se dĕrîma casele. Totodată s'au numitŭ comisarĭ generalulŭ Papilla (care însuşĭ era valahŭ) ca militarŭ şi Antoniu Iancovicĭ ca civilŭ.

După acestea, Marczali continuă astfelŭ:

„Acésta a fostŭ introducerea în drama sângerósă din Transilvania. Incă în véra şi tómna anului 1784 o cétă numerósă de ómenĭ înarmaţĭ, carĭ desconsideră tóte prescripţiunile legii, se ţine la marginile comitatului Zarandŭ.

In órda acésta suntŭ numai Valachĭ. Ei suntŭ tiranĭ până la neumanitate şi totuşĭ află sprijinŭ în simpatia conaţionalilorŭ lorŭ. O bună parte din ceea ce am istorisitŭ până acum s'ar putea considera, deşi isvórele ce mĭ-au statŭ la disposiţiune suntŭ oficiale, ca o esagerare a amploiaţilorŭ ungurĭ comitatensĭ, décă nu s'ar dovedi totŭ acésta printr'unŭ isvorŭ germanŭ de pe acelaşĭ timpŭ.

Vomŭ împărtăşi în estrasŭ rapórtele unui călĕtorŭ („Călĕtoria lui Iohann Lehmann dela Pojunŭ la Sibiiu 1785"): »Dincolo de rîulŭ Tisza întri în Bănatulŭ de odinióră, care de câţĭva anĭ aparţine Ungariei; siguranţa publică e pusă sub garanţia poliţailorŭ comitatensĭ. Partea cea mai mare a locuitorilorŭ din acestŭ ţinutŭ suntŭ Valachĭ; trăsurile feţii lorŭ, pĕrulŭ lungŭ, care se lasă pe umerĭ, portulŭ celŭ simplu, rĕu şi aprópe greţosŭ, îţĭ insuflă spaimă; tóte acestea întărescŭ ḑisa: In der Walache ist ein Spitzbube." Nu esistă o afirmaţiune mai neomenéscă şi mai uşuratică ca acésta, despre o naţiune întrégă: „Suntŭ Valachĭ, carĭ suntŭ Spitzbuben, prin urmare toţĭ Valachii suntŭ Spitzbuben!« Unŭ frumosŭ sylogismŭ dela mai puţinĭ la toţĭ ar fi: „Valachii încă suntŭ ómenĭ, prin urmare toţĭ ómenii înca suntŭ Spitzbuben".

„Una e adevĕrată ca şi cealaltă. O altă vină, ce îi compete acestei naţiunĭ, deşi n'o facŭ bucurosŭ, dér trebue sĕ o afirmŭ şi eu. Se ḑice despre ei că suntŭ setoşĭ a vĕrsa sânge şi a şĭ rĕsbuna. Cea dintêiu provine din cea din urmă. Nenumĕrate esemple înspăimântătóre din timpulŭ mai nou adeverescŭ acéstă imputare ce li se face. Cu tóte acestea ea n'are sĕ înspăimânte pe călĕtorŭ. Valachulŭ nu atacă: este elŭ însĕ ofensatŭ, apoi caută numai după ce au trecutŭ câţĭva anĭ cu o artă anume plănuită a-şĭ rĕsbuna, şi cu deosebire omorândŭ pe celŭ ce l'a ofensatŭ. — Călĕtorulŭ, care-şĭ continuă drumulŭ, şi se pórtă pacĭnicŭ şi înţelepteşte; a ştiutŭ sĕ se feréscă de Valachii poftitorĭ de rĕsbunare. Eu aşŭ putea aduce multe casurĭ, în carĭ ţĕranulŭ germanŭ, care locuesce între Valachĭ, a fostŭ multŭ mai neumanŭ decâtŭ chiar Valachulŭ..."

(Va urma).

Cursulŭ la bursa de Viena

din 24 Martie st. n. 1887

Rentă de aurŭ 5%	102 20
Rentă de hârtiă 5%	89 45
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	149.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	98 80
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	124 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115 25
Bonurĭ rurale ungare	105.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.50
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.59
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.59
Bonurĭ rurale transilvane	104 50
Bonurĭ croato-slavone	104.50
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.75
Imprumutulŭ cu premiu ung.	121.—
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	123.50
Renta de hârtiă austriacă	81.—
Renta de arg. austr.	82 05
Renta de aurŭ austr.	113,50
Losurile din 1860	133.50
Acţiunile băncei austro-ungare	881 —
Act. băncei de creditŭ ung.	294.95
Act. băncei de creditŭ austr.	286. —
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	6 00
Napoleon-d'orĭ	10.12
Mărcĭ 100 împ. germ.	62.70
Londra 10 Livres sterlinge	127.75

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 11 Martie st. v. 1887.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	91—	9 1/2
Renta rom. amort. (5%)	94—	94 1/2
» convert. (6%)	84—	84 1/2
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	35—	36—
Credit fonc. rural (7%)	101—	101 1/2
» „ „ (5%)	84 1/4	84 3/4
» » urban (7%)	96 1/2	97—
» » » (6%)	90—	91—
» » » (5%)	78—	79—
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	18.1/4	18.3/4
Bancnote austriace contra aurŭ	2.01	2.02

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 25 Martie st. n. 1887

		Cump.		Vênd.
Bancnote românescĭ	Cump.	8.44	Vênd.	8.48
Argint românesc	»	8.40	»	8.45
Napoleon-d'orĭ	»	10.07	»	10.10
Lire turcescĭ	»	11.30	»	11.40
Imperialĭ	»	10.33	»	10.38
Galbenĭ	»	5 95	»	6.—
Scrisurile fonc. »Albina« 6%	»	101.—	»	102.—
„ » „ 5%	„	98.—	»	99.—
Ruble Rusescĭ	»	112.—	»	113.—
Discontulŭ	»	7—10% pe anŭ.		

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

Rugămŭ pe d-niĭ abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatuluĭ postalŭ şi numeriĭ de pe făşia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Domniĭ ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ şi sĕ arate şi postaultimă.

Décă se ivescŭ iregularitățĭ la primirea ḑiarului onor. abonaţĭ suntŭ rugaţĭ a ne încunosciinţa imediatŭ prin carte postale, ca în câtŭ depinde dela noi, sĕ se delătureze *ADMINISTR. „GAZ. TRANS"*

ABONAMENTE

la

„Gazeta Transilvaniei"

se potŭ face cu începerea dale 1 şi 15 ale fiecăreĭ lunĭ, mai uşorŭ prin mandate postale.

Adresele ne rugămŭ a ni se trimite esactŭ arătându-se şi posta ultimă.

Preţulŭ abonamentuluĭ este:

Pentru Austro-Ungaria:

pe treĭ lunĭ . . . . 3 fl. —
„ şése lunĭ . . . . 6 fl. —
„ unŭ anŭ . . . . 12 fl. —

Pentru România şi străinătate:

pe treĭ lunĭ . . . . 10 francĭ
„ şése lunĭ . . . . 20 „
„ unŭ anŭ . . . . 40 „

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei."

Nr. 180/1887
a. l. sc. c. d.

Licitaţiune scădĕtóre cu oferte

pentru

ridicarea noului edificiu gimnasialŭ în Năsĕudŭ.

Administraţiunea fondurilorŭ scolastice centralĭ din districtulŭ Năsĕudŭ voesce a edifica o localitate nouă pentru gimnasiulŭ românescŭ **gr. cat.** din Năsĕudŭ pe temeiulŭ actelorŭ şi a planuluĭ de edificare aprobate cu unele întregirĭ de către ministrulŭ reg. maghiarŭ pentru cultŭ şi învĕţămêntulŭ publicŭ cu rescrisulŭ ddto 26 Faurŭ 1887 Nr. 202 conformŭ căruia cere trebuinţa a se efectui:

1.	Săpătura şi altŭ lucru de pămêntŭ în preţŭ de	490	fl.	44 cr.
2.	lucru de zidarŭ	72.807	„	58 „
3.	„ „ pietrarŭ	6,121	„	03 „
4.	„ „ lemnarŭ	10,381	„	21 „
5.	„ „ sculptorŭ	931	„	60 „
6.	„ „ ferŭ	10,078	„	38 „
7.	„ „ mĕsarŭ, coloritorŭ cu lacŭ şi colóre, apoi de glăjarŭ (sticlarŭ)	14,978	„	94 „
8.	lucru de dulgherŭ (bleharŭ)	2,559	„	73 „
9.	„ „ acoperitŭ cu şirepurĭ (ţigle)	1,744	„	86 „
10.	lucrurĭ diverse	1,242	„	— „
	la olaltă	121,335	fl.	77 cr.

Aceste lucrurĭ se vorŭ da la unŭ întreprinḑĕtorŭ séu la mai mulţĭ pe calea licitaţiunei minuende cu oferte.

Ofertele trebue sĕ fiă compuse în scrisŭ, timbrate, sigilate bine cu ceară tare de sigilatŭ şi din afară se pórte suprascripţiunea: „**Ofertŭ la redicarea noului edificiu gimnasialŭ în Năsĕudŭ**" şi sĕ se dea la protocolulŭ de intrate alŭ comisiuneĭ administrătóre de fondurile scolastice centralĭ districtualĭ în Năsĕudŭ, séu sĕ se trimită pe postă sub adresa acesteĭ comisiunĭ până în **25 Aprilie 1887 la 6 óre după amédĭ.**

Deschiderea ofertelorŭ o întreprinde comisiunea numai decâtŭ după trecerea terminuluĭ pentru insinuarea lorŭ.

După terminulŭ defiptŭ oferte nu se vorŭ mai accepta, şi cele ce vorŭ întra vorŭ fi reieptate.

Ofertele înlăuntrulŭ lorŭ vorŭ avé a cuprinde:

a) Determinarea că voiesce oferintele a fi întreprinḑĕtorŭ generalŭ pentru tóte lucrările enumĕrate aicĭ mai susŭ sub 1—10 séu numai la unele din ele, în care casŭ va arĕta cu numĕrulŭ, care lucru voiesce a-lŭ efectui.

b) Suma procentelorŭ câte voiesce a-le scăŗi séu lăsa din preţulŭ preliminatŭ, atâtŭ cu cifre câtŭ şi negreşitŭ şi cu litere.

c) şi dovéda că întreprinḑĕtorulŭ posede capacitatea formală şi materială de a efectui clădirea şi dechiaraţiunea espresă că oferintele a cetitŭ, studiatŭ şi a priceputŭ bine condiţiunile edificăreĭ, precum descrierea edificiuluĭ, planurile, preliminarulŭ de spese, tabla de preţurĭ şi preste totŭ întregŭ elaboratulŭ de edificare şi că spre comprobare a iscălitŭ tóte documentele respective, asemenea că cunósce şi înţelege din vorbă 'n vorbă condiţiunile de licitaţiune şi se supune lorŭ fără nicĭ o condiţiune séu observare.

d) Oferintele sĕ fi pusŭ în ele suma de 5% a sumei preliminate pentru lucrulŭ, la a căruĭ efectuire se oferesce şi anume séu în banĭ gata séu în hârtii de statŭ scăḑute sub 10% sub preţulŭ ḑileĭ de **25 Aprile 1887** ca vadiu la întreprindere, care în casŭ când ar ajunge a fi oferintele celŭ acceptatŭ, îlŭ va întregi la 10% spre a servi de cauţiune, ce se póte face şi în ipotecă pupilară.

e) Iscălitura cu mâna proprià a întreprinḑĕtoruluĭ puindu-şĭ şi starea şi locuinţa.

Documentele de edificare şi ordinaţiunea ministerială Nr. 202 din 1886 se potŭ vedé aicĭ în cancelaria administraţiuneĭ fondurilorŭ scolastice centralĭ până la terminulŭ însinuăreĭ ofertelorŭ în órele dela 8 până la 12 înainte de prânḑŭ şi dela 3 până la 6 după prânḑŭ.

Subscrisa comisiune îşĭ reservă dreptulŭ de a accepta séu reiepta fără restrîngere şi fără ceva îndatorire orĭ care ofertŭ, fără privire la suma cuprinsă în elŭ séu la persóna, care l'a, datŭ orĭ în generalŭ orĭ în specialŭ, orĭ singuraticŭ, orĭ cumulativŭ, pentru oferinte însĕ e îndatoritorŭ din momentulŭ predăreĭ la protocolulŭ de întrate, din care minutŭ rĕmâne legată şi cauţiunea séu vadiulŭ şi oferintele rĕmâne rĕspunḑĕtorŭ şi personalminte pentru ofertulŭ seu.

Despre acceptarea séu reieptarea vr'unuĭ ofertŭ se va hotărî în timpŭ de 14 ḑile începênd din **25 Aprilie 1887,** pe când vadiele oferenţilorŭ neacceptaţĭ se vorŭ restitui fără amânare.

Din şedinţa comisiuneĭ administrătóre de fondurile scolastice centralĭ districtualĭ.

Năsĕudŭ, 9 Martie 1887.

Preşedintele: **Ionŭ Ciocanŭ.** Secretarulŭ: **Ioachimŭ Mureşianu.**

L á t t a m:

Besztercze, 1887 17/3.

Br. Bánffy Dezső, főispán, kir. biztos. 1—3

Tarifa anunţurilorŭ şi inserţiunilorŭ.

Anunciurĭ în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6
Pentru inserţiunĭ şi reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repeţirĭ se acórdă următórele rabate:

Pentru repeţirĭ de	3— 4 orĭ	10%
„ „ „	5— 8 „	15%
„ „ „	9—11 „	20%
„ „ „	12—15 „	30%
„ „ „	16—20 „	40%
Dela 20 de repeţirĭ în susŭ		50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ şi reducerĭ şi peste cele însemnate mai susŭ.

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.